

Förtydligande om ensamarbete vid LiU – generellt och i kris (Corona)-tider

Grundtanken med de restriktioner som finns kring riskfyllt ensamarbete är att man inte ska utföra riskfyllt arbete utan att det finns människor i ens närhet som kan hjälpa till om något skulle hända, om en krissituation skulle uppstå. Dvs man ska inte vara fysiskt isolerad (åtskild från andra) eller socialt isolerad (att andra människor finns i närheten men att man av olika skäl inte kan förlita sig på deras hjälp). Detta är ett lagkrav som beskrivs i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om Ensamarbete (AFS 1982:3). Information om LiU:s rutiner finns i [Laboratoriesäkerhetshandboken](#), härifrån nås också HR:s sida om ensamarbete.

I Coronatider är det fullt förståeligt och också önskvärt att undvika sociala kontakter med andra så långt det är möjligt, men det får inte ske på sådant sätt att det medför att riskfyllt ensamarbete utförs! Man bör alltså inte medvetet planera arbetet så att man är avskild extra mycket (t ex genom att befinna sig på olika våningsplan eller på olika arbetstider).

För att minska smittspridning gäller att endast de som är friska ska gå till arbetet! Är man sjuk ska man stanna hemma för att inte sprida någon smitta vidare till andra, vilket [Folkhälsomyndigheten](#) är mycket tydliga med, och detta krav gäller **alla** i Sverige.

Förtydligande om riktlinje vid ensamarbete vid LiU

Information om LiU:s rutiner vid ensamarbete finns i [Laboratoriesäkerhetshandboken](#), härifrån nås också HR:s sida om ensamarbete vid LiU. I korthet ska allt riskfyllt ensamarbete undvikas vilket i stort sett innebär allt laborativt arbete där riskkällor hanteras utanför normal kontorstid (dvs då det är färre personer på plats, vilket kan liknas vid den situation vi är i nu). Liknande resonemang gäller verkstadsverksamhet, där riskkällor framförallt kan avse maskiner och utrustningar.

Allt ensamarbete ska planeras i samråd med närmaste chef. Väl på arbetsplatsen bör vi, allteftersom medarbetare på plats minskar i antal, ha som rutin att gå ett varv och kontrollera vilka som finns på plats och stämma av med varandra ungefär vilka tider man planerar att vara på plats. Viktigt att informera om det man arbetar är riskfyllt och på vilket sätt, så andra på arbetsplatsen vet vad de kan behöva göra i händelse av en olycka, utgå gärna från gjorda riskbedömningar.

Det kan också finnas lokalt framtagna rutiner gällande ensamarbete för vissa lokaler som man behöver informera sig om, samt utrustning (såsom larm) som man bör använda.

Att förlägga arbete på nätter för att minska risk för smittspridning är inte tillåtet!
Regler för tillträde gäller som tidigare i enlighet med [LiU:s riktlinjer för lokaler som bl a reglerar tillträde natttid](#).

Nedan beskrivs ett antal arbetsuppgifter, arbetsmoment som kan förekomma i laboratorier och verkstäder vid LiU samt beskrivning av hur eventuellt ensamarbete kring dessa kan hanteras.

Rutin vid laborativt arbete/motsvarande som bedöms vara riskfyllt eller mycket riskfyllt

Exempel på arbetsuppgifter, moment som bedöms vara riskfyllda eller mycket riskfyllda är t ex

- Hantering av brandfarlig vara
- Hantering av gas eller påfyllning av flytande kväve
- Hantering av prover som ska tas i eller ur kvävetank - här behöver en kollega vara närvarande under detta moment (då kvävningsrisk föreligger om processen tar längre tid än vanligt eller vid spill).
- Hantering av andra mer akut farliga kemiska produkter (giftigt, dödliga, starkt frätande) i större mängder än 1 liter eller som hanteras i små slutna utrymmen.
- Hantering av smittämnen riskklass 3 (beroende på riskbedömning kan lokala rutiner finnas som medger visst ensamarbete).
- Ingrepp på anordning som står under högt tryck.
- Arbete med maskiner, utrustningar som innebär risk att exponeras för laserstråle, starkström eller högspänning.
- Reparationsarbete på maskiner eller inne i kärl eller trånga utrymmen där det finns risk att snubbla eller fastna.
- Arbete med maskiner som har rörliga delar eller vassa, skärande verktyg mm.
- Arbete i isolerade utrymmen där man kan bli inlåst och/eller där telefontäckning saknas.

Vid laborativt arbete/motsvarande enligt ovan som kan anses vara riskfyllt eller mycket riskfyllt bedöms ensamarbete inte vara möjligt att genomföra på ett säkert sätt! Detta för att snabbt ingripande behövs vid eventuellt olycksfall och kommunikation genom telefon eller andra tekniska hjälpmedel kan inte ersätta fysisk närvaro eventuellt en kollega.

Rutin vid laborativt arbete som bedöms vara mindre riskfyllt

Exempel på arbetsuppgifter, moment som bedöms vara mindre riskfyllda är t ex :

- Hantering av kemiska produkter som inte är akut farliga och som hanteras i liten mängd, (i en volym under 1 liter) t ex pipettering av kit.

Mer **akut farliga kemiska produkter får inte hanteras om man är ensam**, detta är t ex dödliga eller giftiga kemiska produkter, inte heller mycket eller extremt brandfarliga alternativt starkt frätande kemiska produkter.

Utgå ifrån faropiktogram och säkerhetsdatablad för att bedöma faran.

- Uppspädning av buffertar (som inte är faroklassade)
- Hantering av celler, vävnader, mikroorganismer riskklass 1 eller 2, kroppsvätskor som blod där ingen säkerställd smitta finns (om inte särskilt riskfyllda moment föreligger t ex risk för svårare stick- eller skärskador)
- OBS! Inför hantering av flytande kväve, se ovan under rubriken *Rutin vid laborativt arbete som bedöms vara riskfyllt eller mycket riskfyllt*.
- Mikroskopering (om det inte inbegriper att faroklassade gaser/ kemikalier används)
- Datainsamling/ avläsning av apparatur/resultat

Vid laborativt arbete enligt ovan som kan anses vara mindre riskfyllt bedöms ensamarbete vara möjligt att genomföra, om andra människor finns i intilliggande rum på samma våningsplan och dessa kan komma till ens hjälp om det behövs.

Riskbedömning bör ligga till grund för beslutet att arbeta ensam och ska alltid kommuniceras med ansvarig chef i förväg!

Telefonkommunikation med kollega kan vara ett alternativ till fysisk närvaro (intilliggande rum på samma våningsplan) - antingen i form av ständig kontakt via telefon eller att man har avstämning före och vid en förutbestämd tid. Om den kollega som utför riskfyllt arbete inte svarar som överenskommit ska den som är utsedd som kontaktperson larma LiU:s campusväktare som nås via telefon 013- 28 5888.

Ytterligare ett alternativ till fysisk närvaro (intilliggande rum på samma våningsplan) är att använda sig av larmcentral via Securitas för stöd vid ensamarbete som är mindre riskfyllt enligt rutin nedan:

- Ring till larmcentral på telefon 013 – 28 5888.
- Uppge för larmcentralen:
 - namn på medarbetaren som ska utföra ensamarbetet
 - telefonnummer som medarbetaren kan nås på under tiden
 - exakt var medarbetaren kommer att befinna sig när mindre riskfyllt ensamarbete utförs (vilket campus, hus, ingångsnummer, våningsplan och rumsnummer)
- i samråd med den som mottar samtalet hos larmcentral komma överens om när larmcentral ska ringa upp för att verifiera att allt är ok. T ex skulle det kunna vara var 15:e eller var 30:e minut fram tills medarbetare

meddelar att tjänsten inte behövs (att det riskfyllda ensamarbetet har avslutats).

- om medarbetare inte svarar när larmcentral ringer upp ska larmcentral försöka igen inom 5 minuter. Om de fortfarande inte får svar ska väktare larmas till den angivna platsen för ensamarbetet. (Alltså är det viktigt att man svarar när larmcentralen ringer upp så inte väktare larmas ut i onödan!).

Både vid telefonkommunikation med en kollega eller med larmcentralen är det viktigt att ange exakt var det riskfyllda ensamarbete kommer att utföras (vilket campus, hus, ingångsnummer, våningsplan och rumsnummer), så att denna information i ett nödläge kan överlämnas till väktare.

I en akut händelse, oavsett om man är ensam eller ej, kan man alltid nå campusväktare genom telefonnumret 013-28 5888 (alla campus dvs Valla, US , Norrköping och Lidingö).

Författare: Laboratoriesäkerhetskoordinator Hanna Wessman, biosäkerhetskoordinator Charlotte Immerstrand och kemikaliekoordinator Petra Hagstrand, alla vid Miljö- och säkerhetsenheten, LiU (nås via miljo@liu.se) samt Koordinator Arbetsmiljö och laboratoriesäkerhet BKV, Veronika Brodin.